

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Часовський С. А. Стратегія розвитку зовнішньоекономічного комплексу регіону в умовах глобалізації / С. А. Часовський // Механізм регулювання економіки. зб. наук. праць. – Суми: Сумський держ. ун-т, 2008. – №3. – С. 71–75.
2. <http://iformatsiya.ru/tab/906-import-stran-mira-2011.html>
3. Русин Н. П. Особливості організації обліку іноземних інвестицій, зовнішньоекономічного обігу векселів як їх різновиду та удосконалення механізму залучення інвестицій в Україні / Н. П. Русин, Л. П. Русин // Науковий вісник Ужгородського ун-ту. – 2010. – Спец. вип. – №29, ч.2. – С. 91-96. – (Сер.: Економіка).

СТАН ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Яковенко М.М., старший викладач, ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія», м. Краматорськ

Яковенко М. М. Стан інноваційної активності машинобудівних підприємств України

У роботі наведено стан інноваційної активності промислових підприємств. Зокрема визначено інноваційну активність машинобудівних підприємств. Наведено динаміку ступеню зносу технологічного обладнання машинобудівних підприємств. Наведено обсяги реалізованої за межами України інноваційної продукції машинобудівної галузі. Наведено динаміку обсягів витрат на інноваційну діяльність у машинобудівній галузі України. Зазначені проблеми здійснення інноваційної діяльності в Україні. Визначено низка перешкод і невирішених проблемних питань, що гальмують розвиток підприємств машинобудування базуючись на інноваційній моделі розвитку. Визначено, що на негативний інноваційний розвиток підприємств машинобудування впливають відсутність чіткого механізму фінансування, впровадження і реалізації нових технологій і технологічних рішень, скорочення наукових кадрів. Зроблено висновок, що підприємства машинобудування повинні більше розробляти власні технології і виробляти власне обладнання, для подолання проблем в інноваційному розвитку формувати інноваційні кластери.

Ключові слова: інновації, ступінь зносу, обладнання, промислові підприємства, технологічне відставання, інноваційна активність, наукові дослідження, кластер, основні фонди.

Яковенко М. Н. Состояние инновационной активности машиностроительных предприятий Украины

В работе приведено состояние инновационной активности промышленных предприятий. В частности определено инновационную активность машиностроительных предприятий. Приведены динамика степени износа технологического оборудования машиностроительных предприятий. Приведены объемы реализованной за пределами Украины инновационной продукции машиностроительной отрасли. Приведена динамика объемов затрат на инновационную деятельность в машиностроительной отрасли Украины. Указаны проблемы осуществления инновационной деятельности в Украине. Определены ряд препятствий и нерешенных проблемных вопросов, тормозящих развитие предприятий машиностроения основываясь на инновационной модели развития. Определено, что на негативное состояние инновационного развития предприятий машиностроения влияют отсутствие четкого механизма финансирования, недостаточное внедрение и реализации новых технологий и технологических решений, сокращение высококвалифицированных научных кадров. Сделан вывод, что предприятия машиностроения должны больше разрабатывать собственные технологии и производить собственное оборудование, для преодоления проблем в инновационном развитии формировать инновационные кластеры.

Ключевые слова: инновации, степень износа, оборудование, промышленные предприятия, технологическое отставание, инновационная активность, научные исследования, кластер, основные фонды.

Yakovenko M. State engineering innovation activities of enterprises in Ukraine

The paper shows the state of innovative activity of industrial enterprises. In particular defined innovation by engineering companies. Given the dynamics of the wear process equipment engineering companies. Shows the volume of sales outside Ukraine innovative products for mechanical engineering. Shows the trend in the volume of expenditure on innovation in the engineering industry in Ukraine. The problems of innovation activity in Ukraine. Identified a number of obstacles and unsolved problem issues that inhibit the development of mechanical engineering based on an innovative model of development. It was determined that the negative state of innovation development of mechanical engineering affect the lack of clear funding mechanism, the lack of implementation and the implementation of new technologies and solutions, the reduction of highly qualified scientific personnel. It is concluded that the machine building should no longer develop their own technologies and to make their own equipment, to overcome problems in the innovative development to form innovation clusters.

Keywords: innovation, degree of wear, equipment, industrial, technological backwardness, innovative activity, research, cluster fixed assets.

Постановка проблеми. Конкуреноспроможність країни і зокрема окремої галузі значною мірою залежить від того наскільки технічно і технологічно вони розвинені, як впроваджуються нові технології у виробництво та здатністю до інноваційного розвитку.

Загальною проблемою для промислових підприємств України і зокрема для машинобудівної галузі є застаріле обладнання і технології виробництва. В контексті вступу України до СОТ першочерговим завданням для машинобудівної галузі стає конкуреноспроможність її продукції на світових ринках, яку можливо підвищити тільки за рахунок переоснащення виробництва і впровадження нових технологій виробництва, тому подальший розвиток повинен базуватися на інноваційній моделі розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням в сфері інновацій в різні роки були присвячені роботи відомих зарубіжних та вітчизняних вчених таких як Й. Шумпетер, Б. С. Патон, З. С. Варналіш, О. І. Амоша, М. Ю. Макогон, О. С. Власик, О. І. Дідченко, О. М. Анісімова та ін. Проблеми інноваційного розвитку національної економіки було досліджено в працях таких науковців як: Г.О. Андрощук, О.С. Богма, О.В. Болдуєва, Е.І. Гусейнова, І. Б. Жилиєв, П.Н. Завлін, І.М. Кобушко, І.В. Ховрак, Б.Г. Чижевський, М. М. Шевченко, А.Ю.Юданов та інші. Питання формування інноваційного розвитку: О.І.Амоші, В.М. Гесця, Т.Г. Дудар, В.В. Мельниченка, С.М. Ілляшенка, П.П. Микитюка, О.С.Кузьміна та інших. Незважаючи на наявність значної кількості робіт у даному напрямку слід зазначити, що інноваційна діяльність підприємства з метою розробки нового продукту потребують подальшої уваги, що зумовило вибір напрямку дослідження.

Метою статті є проведення аналізу інноваційної активності машинобудівних підприємств України.

Викладення матеріалу дослідження. На сучасному етапі головною проблемою інноваційного розвитку є невизначеність у пріоритетах розвитку як окремих галузей так і в цілому всієї національної економіки.

Відсутність чіткого механізму фінансування, впровадження і реалізації нових технологій і технологічних рішень, скорочення наукових кадрів – всі ці моменти негативно впливають на інноваційний розвиток як держави, так і зокрема окремих її галузей.

Україна займає досить стабільні позиції в таких галузях економіки як металургія, машинобудування, хімічна промисловість, виробництво військової і спеціалізованої техніки, авіабудування і космічні технології, та ін.

У теж час, не слід заперечувати, що своїми успіхами українська економіка в значній мірі зобов'язана могутній виробничій і науково-технічній базі, яка дісталася їй у спадок від Радянського Союзу, а також значним запасом природних ресурсів і кваліфікованої робочої сили. Сьогодні вплив цих чинників зберігається, але вони поступово вичерпуються. Більш того, Україна стикається з посиленням конкуренції на ринках, де її позиції є традиційно сильними. [7, С. 770]

За період незалежності Україна майже втратила ті переваги якими які вона мала у машинобудівній галузі 20 років тому. Розвинений військово – промисловий комплекс з новітніми технологіями було за 20 років знищено, велика кількість науково-дослідних і дослідно-конструкторських інститутів закрито і на даний час ми маємо обладнання яке має ступінь зносу більше 80% (рис 1.) і технології які відповідають 4 рівню технологічного укладу, тоді як за кордоном все більших обертів набирає вже 7 технологічний уклад з нанотехнологіями.

Кількість промислових підприємств в Україні станом на 15 листопада 2012 року склало 48103. Стан основних фондів якими вони оснащені, це застаріле обладнання і ступінь його зносу має тенденцію до зростання. Так ступінь зносу основних фондів промислових підприємств за даними Державної служби статистики зростає майже у 2 рази у 2010 році у порівнянні з 2000 роком. (рис. 2)

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

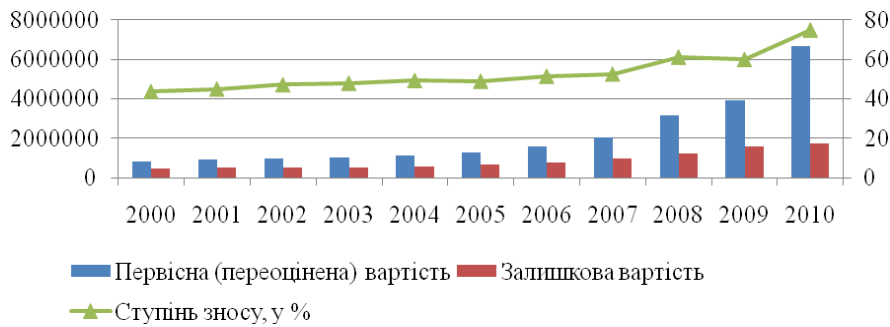

Рис. 1. Динаміка ступеню зносу основних фондів промислових підприємств та залишкової і первісної вартості. [1 – 6]

Рис. 2 Динаміка ступеню зносу основних засобів промислових підприємств, % [1 – 6]

Рис. Динаміка інноваційної активності промислових підприємств, од. [1 – 6]

Пожуєва Т.О. за складом і завданнями планових робіт, які виконуються у процесі створення, підготовки виробництва та освоєння нової продукції виділяє такі їх види: науково-дослідні, конструкторські та технологічні, організаційно-планові, роботи матеріально-технічного, економічного та соціально-психологічного характеру. При плануванні підприємством розробки нових товарів необхідно з'ясувати, на якому етапі життєвого циклу знаходяться їх аналоги, взаємозамінні товари, що вже представлені на ринку [8, С. 105]. Зазвичай підприємствам слід керуватись такими правилами успіху нововведень:

- 1) унікальний (переважаючий) товар, який дозволяє створити споживачу додаткові переваги;
- 2) потужна маркетингова орієнтація на ринок і клієнта;
- 3) глобальна концепція товару, який первісно орієнтований на міжнародний ринок;
- 4) інтенсивний первинний аналіз: ще до початку розроблення виділяються відповідні ресурси на всебічне техніко-економічне обґрунтування;
- 5) точне формулювання концепції: перелік конкретних завдань, вибір цільового ринку, набору властивостей і позиціонування товару;
- 6) структурований план освоєння: перехід від наміченого позиціонування до плану операційного маркетингу в термінах ціни, збуту і комунікації;
- 7) міжфункціональна координація: НДЦКР – виробництво – маркетинг;
- 8) підтримка керівництва: спеціальна структура підтримки інновації, ресурси та правильне сприйняття процесу;
- 9) використання синергії: реалізувати сильні сторони, використовуючи технологічний і комерційний синергізм;
- 10) привабливість ринків;
- 11) попередній відбір: успіх і провал можна передбачити;
- 12) контроль за перебігом розробок: дуже важливо для успіху;
- 13) доступ до ресурсів: необхідно мати певні кадрові, фінансові й технічні ресурси;
- 14) чинник часу: швидкий вихід на ринок;
- 15) багатоступінчаста процедура: корисно розробляти поетапно [8, С.105].

Аналіз показників інноваційної діяльності у промисловості України у 2008-2012 рр. свідчить про повільну динаміку за більшістю напрямів. Найвищий інноваційний потенціал міститься у машинобудуванні, харчовій, хімічній та нафтохімічній галузях, які мають найбільші частки інноваційне активних підприємств та є лідерами за освоєнням виробництва інноваційної продукції та впровадженням нових технологічних процесів. Це пояснюється, насамперед, історично високим науковим потенціалом цих галузей, наявністю кваліфікованих кадрів, вищим порівняно з іншими галузями рівнем витрат на інноваційну діяльність. [9, С. 46]

Водночас, підприємства промисловості недостатньо використовують потенціал впровадження нетехнологічних інновацій, насамперед організаційних і маркетингових, які є важливими складовими розвитку інноваційних мережевих структур. Це свідчить про недостатню увагу промислових підприємств до впровадження сучасних методів корпоративного управління та вироблення комплексних стратегій управління бізнесом. Зростання інноваційної активності підприємств можливе за умови застосування нових організаційних важелів, здатних стимулювати підвищення продуктивності праці у промисловості, створення продукції з високою доданою вартістю, розвиток високотехнологічних та наукоємних виробництв, створення замкнених ланцюгів виробництва. Одним з найбільш ефективних засобів підвищення інноваційної активності у промисловості є застосування відомого кластерного підходу організації промислового виробництва, який дозволяє об'єднати у межах кластерів ресурси та компетенції, недоступні для окремих підприємств. Зазначимо, що інноваційний кластер являє собою цілісну систему підприємств та організацій з виробництва готового інноваційного продукту, що включає весь інноваційний ланцюг від розвитку фундаментальної наукової ідеї до виробництва та дистрибуції готової

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РАЗВИТТЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ
ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА**

продукції. [9, С. 46]

Найбільш складна ситуація з оновленням і модернізацією обладнання склалась у базових галузях економіки: металургії і машинобудування, функціонування яких в значному ступені залежить одна від одної.

Машинобудування є одним із лідерів інноваційної діяльності у промисловості України. У 2011 р. частка інноваційно активних підприємств у галузі становила 24,5 % від загальної кількості підприємств галузі (табл. 1), що на 8,3 в.п. більше, ніж у середньому по промисловості (16,2 %).

Таблиця 1

Динаміка показників інноваційної діяльності машинобудівної промисловості України [10]

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Кількість інноваційно активних підприємств, од. /% до загальної кількості підприємств галузі	394 22,0	360 20,2	421 23,3	400 21,2	406 21,1	417 22,2	443 24,5
Кількість підприємств, що впроваджували інновації, од. /% до загальної кількості підприємств галузі	305 17,0	339 19,0	369 20,4	354 18,8	358 18,6	373 19,8	389 21,5
Кількість підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію, од. /% до загальної кількості підприємств галузі	360 20,1	326 18,3	345 19,1	327 17,3	323 16,8	331 17,6	351 19,4
Обсяги реалізованої інноваційної продукції, млн грн /% до загального обсягу реалізованої продукції галузі	9153,7 18,2	8769,7 14,8	13386,7 15,6	17811,0 16,8	9738,3 13,0	10780,4 10,5	11280,3 8,2
Обсяги реалізованої за межі України інноваційної продукції, млн грн /% до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції галузі	6265,3 68,4	3367,0 38,4	5623,1 42,0	8169,7 45,9	6464,1 66,4	8054,2 74,7	8434,3 74,8

Машинобудування є однією з найпотужніших баз для впровадження інновацій: частка підприємств, що впроваджували інновації, у загальній кількості підприємств галузі зростає з 17 % у 2005 р. до 21,5 % у 2011 р. При цьому частка підприємств, що впроваджували нові технологічні процеси, зростає з 8,7 % у 2005 р. до 9,8 % у 2011 р., підприємств, що освоювали виробництво інноваційних видів продукції, протягом досліджуваного періоду становила у середньому 13,2 % від загальної кількості підприємств галузі. [10]

Машинобудування характеризується високою часткою інноваційної продукції, що реалізується за межами України (58,7 % у середньому за 2005-2011 рр.). За аналізований період спостерігалось зростання обсягів експорту інноваційної продукції при виробництві насосів, компресорів та гідравлічних систем у 1,9 разу, машин для металургії – у 2,2 разу, побутових приладів – у 5,2 разу, електричних машин та апаратури – у 2,2 разу, літальних апаратів – у 4,3 разу (табл. 2).

Таблиця 2

Обсяги реалізованої за межами України інноваційної продукції машинобудівної галузі, млн грн. [10]

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Від економічної діяльності							
Виробництво машин та устаткування, у т.ч.	2186,4	1748,6	1840,3	2291,8	2603,8	3582,6	4549,2
Виробництво механічного устаткування, у т.ч.:							
Виробництво насосів, компресорів та гідравлічних систем	933,4	573,0	613,2	755,2	846,1	1077,3	1728,9
Виробництво інших машин спец. призначення, у т.ч.:	386,8	665,0	791,8	939,9	956,1	930,3	846,7
Виробництво машин для металургії	303,0	585,8	632,3	828,0	882,1	872,5	680,2
Виробництво побутових приладів	106,7	59,5	116,0	102,6	66,9	100,2	552,0
Виробництво електричного та електронного устаткування, у т.ч.	648,7	774,8	2060,5	1779,5	2397,2	1894,6	1882,0
Виробництво електричних машин і апаратури	490,6	606,7	1659,5	1621,1	1702,8	670,3	1100,3
Виробництво електродвигунів, генераторів і трансформаторів	-	412,1	1325,1	1274,4	1189,1	606,3	853,2
Виробництво транспортних засобів та устаткування, у т.ч.	3430,2	843,6	1722,3	4098,4	1463,1	2577,0	2003,1
Виробництво автомобілів	2291,4	223,4	885,0	2689,5	235,2	751,3	18,6
Виробництво залізничного рухомого складу	967,4	570,4	624,3	1179,0	570,1	785,0	979,1
Виробництво літальних апаратів, включаючи космічні	152,8	32,9	112,8	195,7	500,4	721,5	654,1
Виробництво іншої інноваційної продукції	809,5	544,5	1081,6	941,6	1678,9	1898,0	1916,8
Всього	6265,3	3367,0	5623,1	8169,7	6464,1	8054,2	8434,3

Водночас, у 2005-2011 рр. відбулось скорочення експорту інноваційної продукції в автомобілебудуванні з 2291,4 млн грн до 18,6 млн грн, що пов'язано з триваючим падінням виробництва у підгалузі, яке за вказаний період становило для автобусів 21,3 % (з 4,7 тис. од. до 3,7 тис. од.), легкових автомобілів – 49,2 % (з 192 тис. од. до 97,5 тис. од.), вантажних автомобілів – 77,9 % (з 14,0 тис. од. до 3,1 тис. од.). [10]

На низькому рівні залишається фінансування інноваційної діяльності у машинобудуванні коштами Державного бюджету, з якого найбільший обсяг за аналізований період було виділено у розмірі 120,2 млн грн у 2008 р.

Частка коштів з місцевих бюджетів у загальній структурі фінансування інноваційної діяльності у машинобудуванні у 2005-2008 рр. становила у середньому за період 0,1 %, а у 2009 р. та 2011 р. фінансування з цього джерела не здійснювалось взагалі. [10]

Світовий досвід свідчить, що частка держави у фінансуванні інноваційних та науково-технічних робіт в економіці є вагомим і поступається лише приватному сектору. У 2010 р. частка держави в обсязі фінансування науково-дослідних робіт в економіці у Франції становила 39,7 %, Великій Британії – 32,1 %, Чехії – 39,9 %. У Польщі та Литві цей показник становив відповідно 60,9 % і 47,5 % і перевищував частку фінансування таких робіт приватним сектором.

У розвинутих країнах світу значні обсяги державного фінансування (зокрема, у формі грантів або субсидій) спрямовуються на підтримку інноваційної та науково-технічної діяльності саме у машинобудівній промисловості. Наприклад, корпорація «Boeing» протягом 1989-2006 рр. отримала від уряду США близько 5,3 млрд дол. США у вигляді субсидій та грантів, «Airbus» одержала 18 млрд дол. США субсидій від Європейського Союзу. Вагомим підтримку інноваційної діяльності отримують і інші виробники, наприклад світовий лідер з виробництва електричного обладнання «General Electric Copranu» протягом 2010-2012 рр. отримав на наукові дослідження та розробки 2,5 млрд дол. США (переважно від уряду США)[10].

Обсяги витрат на інноваційну діяльність у машинобудівній промисловості у 2007-2011 рр. у середньому становили 2,6 млрд грн на рік (табл. 4), або 23,8 % від загального обсягу витрат на інноваційну діяльність у промисловості, що є найвищим показником серед інших видів промислової діяльності (15,9 % - у металургії, 14,5 % - хімічній та нафтохімічній промисловості, 10,5 % - харчовій промисловості).

Між тим, загальні обсяги витрат на інноваційну діяльність у вітчизняному машинобудуванні значно поступаються таким витратам окремих світових виробників машинобудівної продукції. Наприклад, у 2010 р. витрати компанії Shlumberger (виробника нафтогазового обладнання) на інноваційну діяльність становили 6,1 млрд грн, Caterpillar (гірничне обладнання та будівельна техніка) – 10,8 млрд грн, Cummins (енергетичне обладнання) – 2,8 млрд грн, Mitsubishi Heavy Industries – 8,3 млрд грн.[10]

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Таблиця 4

Обсяги витрат на інноваційну діяльність у машинобудівній галузі України, млн грн. [10]

	2007	2008	2009	2010	2011
Внутрішні НДР	519,5	408,0	472,4	632,9	656,9
Зовнішні НДР	95,4	133,9	102,7	58,5	96,8
Придбання машин, обладнання та ПЗ	888,9	1264,1	815,9	1008,0	1248,6
Інші зовнішні знання	28,8	38,8	16,2	34,2	42,2
Інші	1040,8	1155,7	598,8	808,0	687,1
Всього	2573,4	3000,5	2006,0	2541,6	2731,6

Частка витрат на здійснення зовнішніх та внутрішніх науково-дослідних робіт підприємствами машинобудівної промисловості України у загальному обсязі витрат на інноваційну діяльність у галузі у 2011 р. становила 27,6 % і була найвищою серед інших видів промислової діяльності. [10]

На думку Ховрак І.В. всі проблеми що постають перед промисловими підприємствами у розриві впровадження інновацій можна згрупувати у 7 груп (рис.):

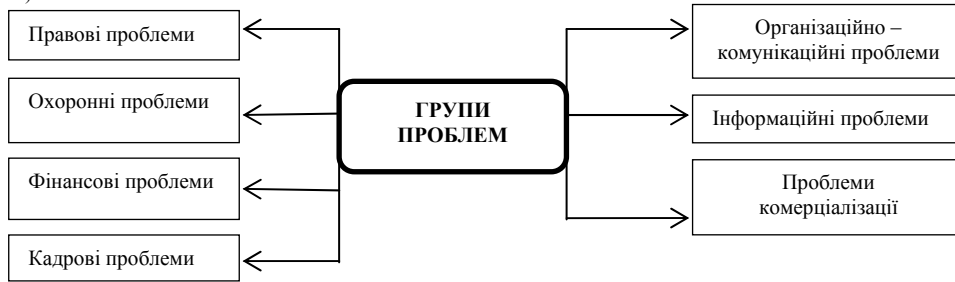

Рис. Проблеми здійснення інноваційної діяльності в Україні [11]

Незважаючи на загалом високі (порівняно з іншими видами промислової діяльності) показники інноваційної діяльності машинобудування України, галузі притаманна низка вад, перешкод та невирішених проблемних питань, що гальмує її розвиток на інноваційній основі, зокрема:

1. Низький рівень концентрації виробництва, насамперед, у наукоємних галузях великих організаційних структур.
2. Недостатня реалізація потенціалу спільного виробництва товарів з іноземними партнерами.
3. Нерозвиненість великих комплексних центрів машинобудування з повним циклом робіт: дослідних, дослідно-конструкторських, випробувальних, інноваційних, виробничих, супроводження машин і систем машин в експлуатації, їхнього ремонту тощо.[10]
4. Руїнування зв'язків з підприємствами й організаціями машинобудування Російської Федерації та інших країн СНД, у яких концентрувалася більшість провідних КБ і наукових установ, особливо високотехнологічних.
5. Хронічна нестача кадрів, відсутність зміни поколінь, погіршення вікової структури працівників галузі.
6. Неєфективне виконання окремих цільових програм розвитку машинобудування, недостатні обсяги їхнього фінансування з держбюджету.
7. Низький платоспроможний попит на інноваційну продукцію машинобудування, що певною мірою викликано недостатніми темпами становлення сучасного і масштабного ринку інноваційної продукції в Україні, а також неспроможністю більшості вітчизняних товаровиробників виступати рівноправними партнерами на міжнародному ринку інноваційних товарів та послуг.

Як зазначають фахівці НІСД, підвищення інноваційного потенціалу машинобудівної промисловості України має відбуватись наступними шляхами:

- поглиблення і розширення напрямів міждержавного кооперування для більш повного використання виробничого, інноваційного та науково-технологічного потенціалу машинобудівної промисловості;
- оновлення основних засобів машинобудівної промисловості сучасними зразками обладнання та устаткування;
- збільшення притоку інвестицій задля проведення технічної модернізації, розгортання виробництва нових видів інноваційної продукції, здійснення НДДКР;
- створення потужних інтегрованих національних науково-виробничих об'єднань, здатних концентрувати ресурси на розробці перспективних зразків машинобудівної техніки, забезпечувати високу ефективність використання таких ресурсів та спроможних інтегруватись у світові ланки з виробництва та збуту інноваційних товарів;
- активне створення (та заохочення вже створених) технопарків, технологічних інкубаторів на базі провідних освітніх та науково-дослідних установ; [10]
- забезпечення дієвого механізму взаємодії ринку освітніх послуг та ринку праці, приведення системи підготовки технічних та наукових фахівців у галузі машинобудування у відповідність з потребами роботодавців, сприяння стажуванню випускників професійно-технічних училищ і технікумів машинобудівного комплексу в базових підприємствах машинобудування. [10]

Для зміцнення інноваційного і науково-технологічного потенціалу машинобудівної промисловості необхідно:

- звільнити від податку на прибуток підприємств машинобудівного комплексу, які вкладають кошти в інноваційну діяльність, зокрема у проведення досліджень та розробок, у розмірі, пропорційному витратам підприємства на НДДКР;
- звільнення від сплати ввізного мита та ПДВ при ввезенні в Україну сировини, устаткування, обладнання, комплектуючих та інших товарів, які не виробляються в Україні, але необхідні для технологічного переоснащення вітчизняних машинобудівних підприємств;
- проведення на державному рівні патентно-кон'юнктурних та маркетингових досліджень на внутрішньому та зовнішньому ринках інтелектуальних та науково-технічних ресурсів з метою визначення перспективних сфер НДДКР у виробництві продукції машинобудування, потенційної конкурентної продукції та передбачення майбутнього споживчого попиту на таку продукцію. Результати досліджень мають стати основою інформаційної підтримки підприємств машинобудівного комплексу щодо здійснення власних НДДКР та закупівлі зовнішніх;
- забезпечення державної підтримки системи професійної підготовки кадрів робочих спеціальностей з формуванням системи державного замовлення з квотами працевлаштування молодих робітників на підприємствах машинобудування незалежно від форм власності;
- вдосконалити систему підготовки та перепідготовки кадрів для потреб машинобудівної промисловості з урахуванням реальних потреб галузі, що передбачає збільшення фінансування оплати навчання за рахунок державного замовлення.

збільшити державне фінансування науково-дослідних інститутів та наукової діяльності у вищих навчальних закладах. [10]

Не можна не погодитись з Воронінін В.Є. який зазначає, що збереження існуючої моделі розвитку промислового сектору України з орієнтацією на низькотехнологічне виробництво та експорт може призвести до подальшого нарощування технологічного відставання від розвинених країн і зниження конкурентних позицій національної економіки. Тому пріоритетним завданням державної політики на сучасному етапі є здійснення комплексу заходів щодо збалансованого розвитку усіх підсистем національної інноваційної системи, підтримки інноваційної активності вітчизняних суб'єктів господарювання на всіх стадіях інноваційного процесу, стимулювання попиту на результати наукових досліджень і розробок, кваліфікований персонал, створення сприятливих умов для виробництва інноваційної продукції з високим рівнем доданої вартості. [9, С. 46]

Висновки і пропозиції: Таким чином, можна визначити, що інноваційна активність промислових підприємств України і зокрема машинобудівних підприємств знаходиться на досить низькому рівні. Частка інноваційно активних машинобудівних підприємств в загальному обсязі всіх

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

промислових підприємств ледь складає 10 %. Тому, існує необхідність підвищити інноваційну активність машинобудівних підприємств, що обумовлено потребою підвищення конкурентоспроможності продукції цієї галузі на світових ринках. Для цього доцільно впроваджувати виважену інноваційну політику, яка б була спрямована на активне стимулювання машинобудівних підприємств до інноваційної діяльності, тому необхідно: виділити пріоритетні напрямки інноваційної діяльності, які будуть фінансуватися в повному обсязі за рахунок бюджетних коштів; підприємствам машинобудівної галузі створювати пільгові умови для їх технічного і технологічного переоснащення.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2007 році. //Статистика науки та інновацій. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2008 році. //Статистика науки та інновацій. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2009 році. //Статистика науки та інновацій. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2010 році. //Статистика науки та інновацій. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2011 році. //Статистика науки та інновацій. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2012 році //Статистика науки та інновацій. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Капранова Л.Г. Інновації як складова розвитку металургійної галузі України /Л.Г.Капранова //Проблеми и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Организации черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ. – Сборник научных трудов. – Одесса – Донецк: ДонНУ, РФ НИСИ в г. Одесса, РФ НИСИ в г. Донецк, 2008. – С. 770 – 776
8. Пожусва Т.О. Інноваційний розвиток підприємства в конкурентному середовищі. / Т.О. Пожусва Т.О. //Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2013. – Вип. 1, Т. 2.103
9. Воротін В. Є. Модифікація промислового сектору України як об'єкту державного управління: теоретичні питання. //Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2013. – Вип. 1, Т. 2.43-48
10. Собкевич О.В. Пріоритети та важелі державної політики підтримки інноваційного розвитку машинобудівної промисловості України. Аналітична записка /О.В. Собкевич, С.В. Белашов [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1273/>
11. Ховрак І.В. Інноваційна активність вітчизняних підприємств: сучасний стан та проблеми розвитку / І.В. Ховрак, П.С. Мельничук // Вісник чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2011. – випуск II (42). – частина I [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2011_2_1/NV-2011-V2_37.pdf
12. Ягельська К.Ю. Інновації та інтелектуальний капітал в системі чинників випереджаючого економічного розвитку / К.Ю. Ягельська //Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2013. – Вип. 1, Т. 2. 155
13. Сиволап Л.А. Інноваційний розвиток національної економіки / Т.О. Пожусва Т.О. //Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2013. – Вип. 1, Т. 2. 147
14. Анісімова О.М. Особливості формування інноваційної інфраструктури /О.М. Анісімова, О.І. Дідченко //Проблеми развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – Сборник научных трудов. Донецк: ДонНУ, 2008. – С. 655 – 662.

РЕЦЕНЗИЯ НА МОНОГРАФИЮ С.О. МЕДВЕДКИНОЙ «ТРАНСФОРМАЦИЯ СВИТОВОЙ ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ»

Батченко Л.В., д-р екон. н., професор, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності Донецького державного університету управління МОН України

Останнє десятиріччя ХХ століття увійшло в історію як період інтенсифікації інтеграційних і глобалізаційних перетворень, активізації процесів трансформації світового фінансового середовища, зокрема стрімкого розвитку фінансового ринку, зміни його кон'юнктури та структурної розгалуженості.

Новітні процеси, що відбуваються останнім часом у світовому господарстві, особливо виразно проявились у фінансовому секторі. Передусім ідеться про те, що фінансові сегменти, які раніше чітко відокремлювалися (фінансові ринки, банківська справа, управління фінансовою діяльністю корпорацій, портфельне інвестування), дедалі більше інтегруються внаслідок уведення нових фінансових інструментів, інноваційної фінансової техніки та багатонаціонального, багато-дисциплінарного підходу до прийняття рішень із питань фінансового управління. Змінюється й саме фінансове середовище. Серед головних змін – зростання ринку євровалют, розвиток спільного європейського ринку, посилення ролі ТНК, низка міжнародних фінансових та нафтових криз, міжнародна криза заборгованості, розпад комуністичної системи в СРСР і країнах Східної Європи та їх перехід до ринкового господарства. У світі посилюється рух міжнародних капіталів (частково ці зміни стали результатом коливань темпів зростання окремих держав); багато країн, що розвиваються, усувають національні фінансові та торговельні обмеження, надаючи можливість фінансовим структурам, ринкам та інструментам впливати на їх економіку (вільні економічні зони, податкові канікули, спільні підприємства та ін.).

Взаємозв'язок і взаємозалежність національних фінансових ринків поглибилися до такої міри, що можна говорити про новий етап розвитку – формування єдиного світового фінансового простору. Отже надзвичайно актуальним питанням на сьогоднішній день є дослідження тих змін структури сучасної світової фінансової системи, що визначають її новітню якісну сутність з метою максимально об'єктивної оцінки породжуваних цим процесом викликів.

У монографії проведено комплексне теоретико-методологічне дослідження глобальних трансформаційних змін у світовій економіці та її фінансовому секторі, також здійснено оцінку сучасного стану розвитку світової фінансової системи у розрізі національних фінансових ринків, а також запропоновано концептуальний підхід до реформування світової фінансової архітектури.

Відмінною рисою монографії є глибина системного самостійного підходу щодо вивчення поставлених у роботі питань та проблем. Наукові положення монографії Медведкіної С.О. теоретично обґрунтовано та розроблено автором самостійно. Основні наукові положення базуються на використанні діалектичних методів наукового пізнання та загальнонаукових методах пізнання, структурного методу, методу статистичного аналізу, методів економічного аналізу, графічного та індексного методів та практично апробовані на міжнародних науково-практичних конференціях і семінарах, в практичній діяльності директивних органів різних рівнів, при створенні навчально-методичного забезпечення.

Загалом, позитивно оцінюючи рецензовану працю, можна висловити деякі дискусійні положення та побажання. Пропонуючи у третьому розділі монографії теорію таксономічної декомпозиції національної економічної системи в контексті зміни ключових ознак фінансового простору, автор недостатньо чітко визначає таксономи та мірономи запропонованої методології, адже турбулентність та волатильність фінансового середовища майже унеможливило визначення останніх як незмінної константи. Також у четвертому розділі автор пропонує аналітичний вимір світової та національної фінансової систем у відповідності до секторального та індикаторного аналізу, слід зазначити, що робота отримала б більшу практичну значущість, якщо б автор навів сценарійний аналіз подальшого макро- та мегаекономічного розвитку, базуючи свої прогностичні варіанти на ключових показниках фінансової політики. Проте всі ці зауваження носять суто дискусійний характер та не припиняють значення монографії Медведкіної С.О., яка є цілісною, логічно збудованою, самостійною та закінченою науковою працею.

Представлена робота буде цікава як фахівцям і науковцям в області теорії дослідження й практики реалізації міжнародного фінансового співробітництва країн в контексті трансформації світової фінансової системи, так і студентам й аспірантам економічних спеціальностей вищих навчальних закладів.